

LANDSKAPSTYPER I LOFOTEN OG VESTERÅLEN

Anne Elgersma
Seksjon for landskap

LANDSKAPSTYPER I LOFOTEN OG VESTERÅLEN

Elgersma, Anne. 1998. Landskapstyper i Lofoten og Vesterålen.
Dokument 5/98. Norsk institut for jord- og skogkartlegging, 1430 Ås

FORORD

Prosjektet -Ressurskartlegging for reisemålsutvikling- ble initiert i 1997 av Nordland Fylkeskommune og Nærings- og Handelsdepartementet i samarbeid med NIJOS. Formålet er å utarbeide en kombinert landskaps- og ressursanalyse knyttet til reisemålsutvikling for 15 ulike steder i Lofoten og Vesterålen. Sentralt i arbeidet med å gi disse stedene i regionen en spesifikk reiselivsprofil, er å utrede landskapskarakteren. Landskapskarakteren dannes av typiske enheter i landskapet, landskapstypene, som er en gitt komposisjon av ulike landformer. NIJOS har siden 1993 arbeidet med landskapet i Lofoten og Vesterålen for metodisk utvikling, og bygge opp en kartleggingssystematikk. Etterhvert har større deler av regionen blitt kartlagt, og med dette arbeidet er nå inndelingen for hele regionen på plass.

Landformene utgjør fundamentale komponenter i landskapets oppbygging. I denne rapporten defineres og beskrives de i Lofoten og Vesterålen forekommende landformene systematisk i et inndelingssystem tilpasset landskaps- og ressursanalysen.

Ås, juli 1998

Anne Elgersma

INNHOOLD

1. INNLEDNING.....	1
2. METODE.....	1
2.1 Primære- eller hovedlandformer.....	1
2.2 Sekundære landformer.....	3
2.3 Berggrunn.....	3
3. HISTORISK UTVIKLING AV LANDSKAPET I REGIONEN.....	7
3.1 Stadier.....	7
3.2 Prosesser.....	9
3.3 Regional fordeling av landskapstyper.....	9
4. LANDSKAPSTYPER.....	10
31T1. Røstarkipelet.....	10
31T2. Vestlofotens ytre kystlandskap.....	11
31T3. Vestfjordens fiskevær.....	13
31T4. Vestlofotens botnsjøer.....	13
31T5. Vestlofotens botnfjorder.....	14
31T6. Yttersifjordene.....	15
31T7. Midtre vestvågøyas jordbrukslandskap.....	16
31T8. Poller.....	17
31T9. Ytre Troms og Nordlands heier.....	18
31T10. Vestfjordens kystlandskap.....	19
31T11. Sørlige Hinnøya og austvågøyas fjorder og sund.....	20
31T12. Fjordlandskapets botndaler.....	21
31T13. Indre vestfjordens kystlandskap.....	23
31T14. Lofottindan.....	24
31T15. Indre vestfjordens skjærgård.....	25
31T16. Botnfjordene.....	26
31T17. Sprekkefjordene.....	27
31T18. Sortlandssundets fotland.....	28
31T19. Bø s strandknauslandskap.....	29
31T20. Gjennombruddsdaler.....	31
31T21. Andøyas myrlandskap.....	32
31T22. Vesterålens ytre kyst og øylandskap.....	34
31T23. Troms og vesterålens u-daler.....	35
31T24. Troms og vesterålens fjorder.....	36

1. INNLEDNING

Prosjektet; *Ressurskartlegging for reisemålsutvikling i Lofoten og Vesterålen* legger opp til en regional gjennomføring av landskapskartlegging etter NIJOS metoden. I prosjektet inngår delprosjektet *Landskapstyper i Lofoten og Vesterålen* som gir en inndeling i landskapstyper og landskapsområder i regionen. Landformene utgjør fundamentale komponenter i landskapets oppbygging. I denne rapporten beskrives komponentene og komposisjonen av disse, avgrenset i visuelt uttatte enheter, landskapstyper. Inndelingen danner et rammeverk for det videre arbeidet med å kartlegge og evaluere områdenes naturgitte potensial for reisemålsutvikling.

Dokumentet har et kartbilag i målestokk 1 : 250 000 som viser typeinndelingen. Også avgrensningen for landskapsområdene er inntegnet, men på grunn av begrenset tid i prosjektet er ikke alle synfart. Usikre grenser er ikke inntegnet.

Inndelingen i landskapstyper for hele region 31. Lofoten og Vesterålen bygger videre på en typeinndeling foretatt på Vestvågøya (NIJOS rapport 8/94), på Flakstadøya og Moskenesøya presentert i Landskapet og reiselivproduktet (NIJOS rapport 4/97). Denne inndelingen er foretatt på et meget detaljert grunnlag. For en hel region blir denne detaljeringsgraden for høy, og en tilpasning der noen av de viktigste landskapstypene assimilerer mindre betydningsfulle, nær beslektede typer er gjennomført.

2. METODE

Ved landskapskartlegging er *landformen* det viktigste kriteriet som brukes for å ta ut enheter i landskapet. Landskapstypene i dette dokumentet er blitt tatt ut *etter landformenes morfologiske egenskaper satt i en romlig kontekst*. Hovedkriteriene for å bestemme disse egenskapene følger derfor *en geologisk tilnærming og dens klassifisering i dannelsesenheter*. En romlig kontekst blir her avgrenset til et landskapsområde, en kartleggingsenhet som danner det nederste nivået i et kartleggingshierarki. En kan nå gi følgende definisjoner for å se hvordan landskapstypen er integrert i kartleggingssystematikken.

Landskapsområdet har ved sin romlige inndeling og spesifikke formelementer, egenskaper, som gir det et selvstendig preg eller mønster.

En landskapstype er satt sammen (assosiert) av flere landskapsområder på grunnlag av en gjentakelse av formelementenes komposisjon som finnes i hvert enkelt av disse landskapsområdene

Antallet landskapstyper er videre utvidet på grunn av enkelte områders sterke kulturelle aspekter.

2.1 Primære- eller hovedlandformer

I et landskap finnes overordna og underordna landformer. Hver landform, eller dannelsesenhet har et egenartet formspråk, trekk. *Overordna landformer* er blitt dannet som et resultat av et bestemt *knippe virkefaktorer* som har vært virksomme over meget store

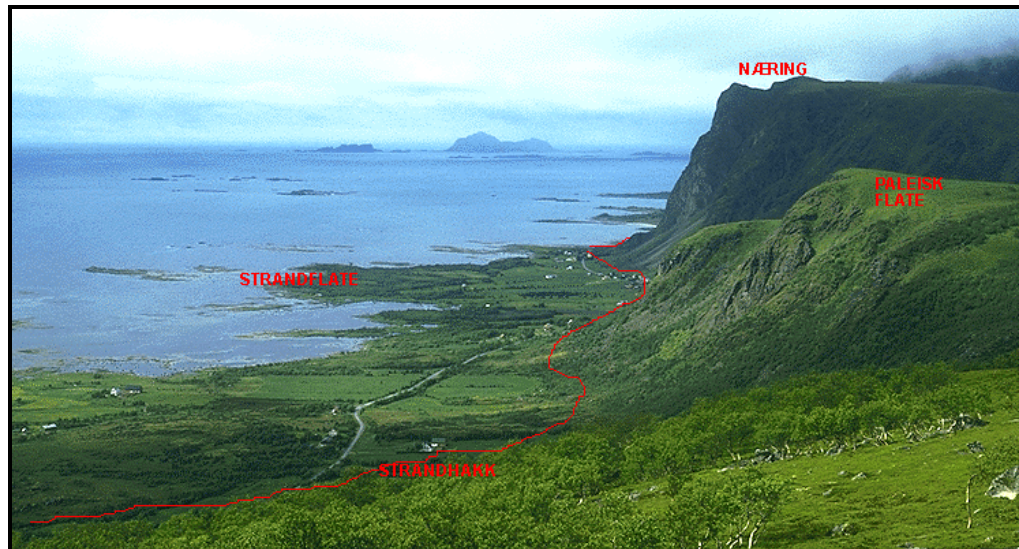
områder og gir landskapet dets *georegionale slektstilhørighet*. De kan kalles primære landformer eller *hovedformer*.

I regionen forekommer flere primære landformer, disse er:

Den paleiske landformen. Selv om helheten av denne landformen er brutt av den senere kvartære formgivingen, har dette landskapets formelementer likevel meget stor betydning i regionen. Paleiske dalsider og vidder er sterke virkningselement i strandflatelandskapet, i et særpreget samspill med strandflatens bratte abrasjonsskrenter og botndannelser. Den dype vitringen av berggrunnen hører sammen med paleiske landformer.

Det sen-tertiære elvelandskapet. Landformer etter denne fasen finnes der disse ikke helt er modifisert av isbreenes aktivitet, som regel i sprekkedaler- og fjorder. I store trekk har isdreneringen fulgt elvelandskapets daler, og utformingen av elvesystemet har derfor hatt avgjørende innflytelse på den senere utviklingen av fjordlandskapet. Dette gjør bl.a. at flere mindre løp i det indre av regionen samles til ett hovedløp vestover, det klassiske bildet av fjordbredrenering som har overtatt elvesystemets utforming. Likevel flere hovedløp skjærer gjennom regionen i kort sagt merkelige retninger, de har drenert rett sørover. Hinnøyas fjorder og sund er et godt eksempel på dette. Fjordene er utdypet i allerede dypt v-skårne elvedaler.

Strandflaten. Dette er en av de viktigste formgivere i regionen. Skjærgården og strandbremsen rundt foten av fjellene, karakteristisk for store deler av regionen, er del av strandflaten. Enkelte steder i restfjellandskapet er strandbremsen blitt så godt utviklet at den har fått karakter av slette. I de ytre områdene opptrer strandflatens karakterdrag i sprekkefjordene (uekte fjorder, ikke traufjorder), og i botnfjordene (ikke ekte fjorder de heller). I overgangen til fjordlandskapet (traufjorder) i de indre deler av regionen løser strandflatens karakterdrag seg opp, de forekommer ikke i et ekte fjordlandskap.

Bilde 1. Lings Hadseløyas sørside er strandflaten velutviklet med bred skjærgård og tydelig strandbremm. Et markert hakk i fjellsiden viser hvor langt bølgene har gravd innover den gamle landmassen. Rester fra dette gamle paleiske landskapet kan sees hevet innenfor linjen. Den bratte skrenten rett opp fra havet, som avslutning på den paleiske vidde heter næring, derfra næringskyst. Et slikt arrangement av landformene er meget typisk for de nordre og ytre deler av regionen (Foto: Michael Angeloff).

Fjorder, fjorddaler. I regionens østre del kommer det egentlige fjordlandskapet sterkt inn. Formmessig er det nær beslektet med fjordlandskapet i Troms, og deler av Nordland. Fjorddalene og særlig fjordene preges av dype overfordypninger, u-form og en dominerende lengderetning. Strandflatens karakterdrag forekommer ikke lenger i dette landskapet, paleiske former kan enkelte steder forekomme i høyden.

Regionale og mange underregionale landskapsgrenser følger utbredelsen av de primære landformene.

2.2 Sekundære landformer

Andre virkefaktorer er bare delaktige eller opptrer alene. Slike gir enkeltformer, på en måte lokalpreget eller særpreget. *Opplevelsesintensiteten av et landskap knytter seg først og fremst til disse formene, da de er identitets- og målestokkgivende.* Når et landskap deles opp i biter som f.eks underregioner, kan noen særformer opptre så utholdende og sterke at de innenfor et begrenset avsnitt er karakterdannende på et overordnet nivå. På strandflaten, strandvoller dersom de sammenhengende ville dekket store arealer av underregionen. På Andøya en organisk dominans, med dens myrer som et sterkt overordnet karakterdrag. Bunnmorenelandskap kan karaktergi fjordlier. Botndannelser gir Moskenesøyas relieff og danner hovedform der. Den gjør det så sterkt at botnbreene bortimot kunne likestilles med betydningen av dannelsen av fjordlandskapet. Et slikt landskap forekommer bare i så altfor liten utstrekning og derfor tilfredsstillende det ikke de overordna landformenes krav til en georegional utbredelse. Noen former knyttes utelukkende til dannelsen av helt bestemte hovedformer, andre kan opptre bare forutsetningen er tilstede og forekomme i flere. Bergartenes opptreden (lagning og sprekking kontra homogenitet) og fordeling (litologiske

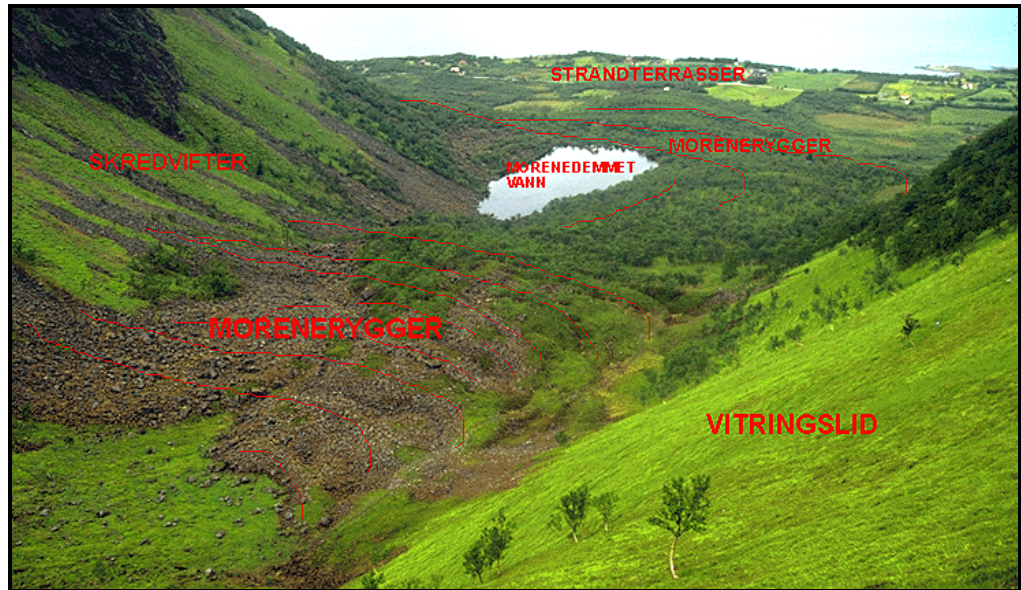
egenskaper, og hvor finnes de) er meget viktig i denne sammenhengen, fordi de kan ha stor innflytelse på den sekundære formgivingen. Preggende sekundære landformer i regionen er (nevner de viktigste i regionen):

Botndannelser. Herunder tas med botner, botndaler og botnvann. Botnfjordene er sammensatte fjorddannelser og hører bare delvis innunder her. Amfiform, konkavitet, tindemeisling. Gir utvidet vertikalisme.

Bilde 2. Trollfjordvannet. Botnene har typisk amfiform, et vann, lite løsmasser og glattskurte bergvegger. Landformen er meget vanlig i regionen. (Foto: Yngve Rekdal)

Moreneformer. Stadialmorener (andøytrinnene) og lokale endemorener. På Andøya også det helt spesielle iskjernemoreneterrenget ved Bleik. Buede ryggformer. Bygger opp og forsterker underlagets relieff og gir det egenart.

Bilde 3. Landformene i dalene, her litle Flatsedalen på Hadseløya. Hele dalbunnen formes av morenerygger. De nærmeste ryggene er meget grovblokkig, det kan ha hendt at et fjellskred havnet på breen da denne avsatte ryggene. Skredvifter ligger langs fjellfoten, prosessen er aktiv og viftene legger seg over morenelandskapet. Den østre lia er jevn og består av finkornet vitringsmateriale, ulik de grove skredene på den andre sida av dalen. Langt de fleste av regionens vakre beitelier ligger på vitringsmateriale. Landformene i dalens ytre deler dannes av strandterrasser, og har en helt annen karakter. (Foto Yngve Rekdal).

Moreneavsetninger. Bunnmoreneterreng. Jevnhet. Demper berggrunnens karakter. Gir lange siktlinjer.

Stranddannelser. Strandlinjer med voller og terrasser, laguner, og heva strandlinjer. Buede og vannrette linjeelement og flater. Kan gi vidde og åpenhet. Dagens strender blottet tekstur og aktivitet. Sandbanker gir spesielle turkis- og marine farger.

Bilde 4. Vannrette linjeelement i landskapet dannes av hevede strandlinjer som her i Flatsedalen. Denne terrassen er en omarbeidd morenerygg og demmer opp Flatsetvannet omlag 30 m o.h. som er marin grense. Regresjonsterrassen dannes under landhevingen.

Rasskard. Dype parallele- eller svakt traktformede furer i øvre del av fjellsida. Graves ut, og utvides også selv av steinsprang. Gir sterk skrå- og ståene linjering og dybde i fjellsidene.

Skredavsetninger og vifter. Gir stående linjering til fjellfoten, sammen med konkavitet (profil) og konveksitet (snitt). Spesielt for landskap med høyt og bratt relieff. Tilfører landskapet aktivitet og kan gi grov tekstur.

Abrasjonsskrenter. Bratte brenningsskrenter som kutter bakenforliggende landformer. Har ofte form som strandamfie med sirkulære veggflater. Gir avsondring i kystlandskapet.

Tinder. Bli dannet som følge av botnbreenes graving, eller utrasning som følge av vitring. Taggene løser opp fjellformasjonenes bastante overgang til himmelrommet og åpner landskapet oppover.

Odder og nes. Bergformasjoner. Penetrerende, oftest ryggforma linjement i strandlandskapet. Kontrasterende strukturer, konsentrasjon av styrke i kystlandskapet.

Jordflytetunger og terrasser. Sirkulære eller langstrakte fortykninger i løsmassedeckket som følge av porekollaps i overoppbløtte jordmasser. Gir struktur til de paleiske viddenes overflate, forekommer også i dalsider og på strandflaten nedenfor fjellfoten. Talusterrasse er en type jordflytetunge. Arktisk formspråk.

Bilde 5. Langs stien mellom Eggum og Unstad. Et særtrekk for regionens yttersida er talusterrassene. Slike dannes i arktisk miljø i perioder det ikke er breer over lokaliteten. Istedenfor dannes det jordbunnsis i avsetningene i skråningene. Hele denne massen kan da deformeres og sige nedover til den legger seg på den flate strandbremmen der prosessen stopper opp. Den antar form som en terrasse med ujevn, haugete overflate. På grunn av steinsprang består mye av innholdet av stein og blokk.

Morfologiens språk består derfor av ulike trekk med en helt forskjellig over- og underordnethet, og dermed deres betydning i landskapet. Dette er da på sin tur avgjørende for hvordan en komponerer det settet med kriterier som legges til grunn for en inndeling. I kriteriesettet ligger primærformene i bønn. Disse kan opptre blandet eller ikke, hele tiden påvirket av et bestemt samspill av sekundærformer. Sammenlignet med en regional inndeling

foretas inndelingen i landskapstyper etter et mye mer finstemt kriteriesett. Hensynet til en framtidig nasjonal dekning krever kjennskap til de landsdeler der det kan forventes slektsrelaterte landskapstyper, før typene kan tas ut.

2.3 Berggrunn

Berggrunnen i regionen kan grovt deles i to; omdannede granodiorittiske gneisser av arkaisk alder og pyroksenmonzonitter av proterozoisk alder (begge eoner fra jordas urtid). Gneissene forekommer på Moskenesøya og i hele den nordlige delen av regionen omtrent regnet nordover fra Stokmarknes. Dette er er grove, hårde bergarter. Særlig sør i regionen også forholdsvis homogene, derfra de høye massive bergveggene i landskapet der. Urer og skredmaterialet er grovt, ofte storblokkig. Bergarten er næringsvak noe som gir karrig vegetasjon.

Monzonittene er i langt større grad oppsprukket, de er næringsrike og vitrer lett. Skred og vitringsjord derfor meget vanlig og dekker store deler av fjellsidene, det gir stor frodighet. Fjellformasjoner er ikke så massive og storformet, mer forrevent med mange små pigger og avsatser.

For utviklinga av hovedlandformene i landskapet, har berggrunnen lite å si. Noen sekundære former er imidlertid påvirket av hva berggrunnen består av. Formspråket for samme landform kan derfor variere noe innenfor regionen.

3. HISTORISK UTVIKLING AV LANDSKAPET I REGIONEN

3.1 Stadier

Det pre-kvartære landskapet

Landskapet i region 31. Lofoten og Vesterålen er et av de landskap i Norge som i sterke grad viser trekk fra flere tidsepoker i jordas historie. Det er et overveiende ungt landskap med strandflaten, fjorder og botndannelser. Likevel, flere steder finnes det igjen rester fra et eldre landskap som ble utformet i perioden før kvartærtiden, Tertiærtiden. Dette landskapet har vært et lavtliggende landskap med brede, flate elvedaler og spredtliggende storforma og sterkt avrundete høydedrag. Konturene i landskapet antas å ha vært jevne. Landformer herfra har fått betegnelsen *paleisk*, de gamle landformene. Den kjemiske oppløsningen av berggrunnen i det antatt varme klimaet ser ut til å ha vært stort og omfattende. Selv i dag, etter flere nedisninger kan det finnes områder der denne vitringen fortsatt stikker flere titals m dypt. Berggrunnen er da helt oppløst og bare de mest motstandsdyktige mineraler er igjen sammen med tungt løselige oksyder. Når begrepet vitringsjord blir brukt i beskrivelsene refererer de seg til denne jordarten . Hele dette paleiske landskapet ble i slutten av perioden hevet, og utsatt for landformskjerpene erosjon. Først av elveerosjon der relieffet skjerpes og v-formede daler dannes, senere av en omfattende iserosjon.

Den kvartære utviklingen

Landskapet i regionen bærer derfor sterkt preg av å være dannet under *glasiale* (isbrerelaterte) og *periglasiale* (istidsrelaterte) forhold. Periglasiale forhold er prosesser som foregår under arktiske forhold, og vil bl.a. dreie seg om en intens og omfattende *frostsprenning* og *jordflyt* i en periode med begrenset nedisning. Slike forhold kan forekomme f.eks i en fase med bare botnbreer der store deler av regionens overflata ikke var dekket av is, eller i fase med innlandsis der deler av den ytre kysten ikke var dekket av isen. Dannelsen av strandflaten har trolig foregått i disse fasene.

Strandflaten

Strandflaten har vært under utvikling i hele kvartærtiden. Den preger store deler av kysten i Vest- og Nord-Norge. Strandflaten setter et helt overordna preg på landskapet, storformen. Den består av lave holmer og skjær, grunne havområder (støvelhav) og bremmer av lavt land som kranser høyt land på øyene og på fastlandet ute ved kysten. Der strandflaten er typisk utviklet, er det innerst en markert overgang til en bratt bakskråning. Frostvitring og botnbreernes graving har trolig vært av de viktigste prosessene som har virket, sammen med havets evne til å transportere bort disse løsmassene. Det trenges derfor sykler med nedtrykking av landmassen for å få havets bølger helt inntil den bratte fjellfoten. I regionen har deler av Bø og Øksnes og særlig Andøya en meget velutviklet og særpreget strandflate med store strandsletter. Restfjell, et tegn på en framskreden utvikling av strandflaten forekommer flere steder.

Glasiale forhold vil si perioder med nedisninger der isbreerosjon omformer landoverflaten ved bunn - og sidelangs graving. Her er det et stort skille i hvilken fysikk disse breene har hatt, størst er forskjellen mellom dalbreer og botnbreer, og hvilke landformer som har blitt dannet som følge av deres virksomhet.

Innlandsisen

Det er nå allminnelig kjent at regionen ikke helt har vært dekket av en tykk innlandsis under siste istida, ikke nødvendigvis under de foregående istidene heller. Funn fra sokkelområdene tyder likevel på at en sammenhengende ismasse som en utløper av innlandsisen har nådd eggakanten en eller flere ganger i kvartærtida. Utbredelsen av Sen-Weichsel isen i Lofoten og Vesterålen antas å ha vært moderat og at breflaten har ligget forholdsvis lavt slik at de fleste fjelltopper har stukket opp av isen. Allerede for 20 000 år¹ siden ble de nordre og vestre deler av Andøya isfrie. I løpet av noen få tusen år kan det antas at store deler deler av regionen ble isfri og at nedisningen begrenset seg til lokale botnbreer og mindre dalbreer. Brerandvariasjoner fra denne perioden og fram mot år 13 000 betegnes som Andøytrinnene. Slike morenerygger kan følges over store avstander.

Fjordbreen

Fjordbrestadier har trolig vært vanlige under betydelige deler av de ulike nedisningene. Slike faser knytter seg først og fremst til innlandsisens drenering mot sokkelområdene. Fjordene har vært okkupert av betydelige brestrømmer, de mest betydelige ser ut til å ha vært isstrømmen i Sortlandssundet og Hadsselfjorden, Eidsfjorden og de trangere fjordene på Hinnøya. Fjordbunnen er overfordypet, det kan gi mer eller mindre utpreget u-form avhengig bredden, sidene preges av en mektig bunnmorenemasser avsatt langs fjellfoten. Landområdene øst for Lofoten og Vesterålen er i betydelig større grad preget av fjordbreenes virksomhet enn region 31.

Botnbreer

Særlig botnbreenes aktivitet har sett preg på landskapet i regionen, de har skapt botn- og tindelandskapet. Botnbreenes eroderende krefter samles først og fremst i breens base, dvs mot fjellet bak og under breen. De har gravd ut bunnene av dalene og nisjer i høyereliggende nivå. I de mest framskridne stadier knyttes botnene sammen med egger og skard som aksler kvasse tinder. I det paleiske lendet er halvsirkulære skrenter blitt skåret ut. Lofoten er i større grad preget av botnformer enn Vesterålen både m.h.p. størrelse og forekomst. Karakteristisk for så godt som alle botndannelser er at deres ytre områder kranes av randmorener og at vann okkuperer overfordypningen innenfor. Slutten av siste istida (yngre dryas tida 10800 - 10 000 BP) markeres ved en markert klimaforverring der disse breene gjør et kraftig framrykk og store endemorener dannes framfor botn- og dalmunninger i hele regionen.

Stranddannelse

Som en følge av landhevingen kom etterhvert store områder til å ligge over havnivå. Landhevingen i regionen tiltar generelt i østlig retning, den har vært moderat. Marin grense varierer fra 15 moh i de ytre deler til nærmere 60 moh i de i indre delen av regionen. Områder under marin grense vaskes, men det blir også dannet løsmasseformer, hovedsakelig i tilknytning til strender. De eldste stranddannelsene på Andøya er nærmere 20.000 år gamle, yngre finnes i de indre fjordene. To meget framtreddende strandvoller/ strandlinjer finnes i regionen. Meget spesiell er yngre dryas nivået (ca 10.000 BP) ofte knyttet til randmorenene i de ytre områdene, og dannet som et framtreddende strandhakk/ linje i de indre fjordene. Tapas transgresjonen (ca 6500 BP), en markert havnivåstigning eller opphold i landhevingen har

¹ Vel og merke, C-14 år

dannet brede strandvoll og terrasser, særlig framtreddende i de lave ytre områdene. Nivået demmer opp mange vann (laguner).

3.2 Aktive prosesser i dagens landskap

Skredavsetninger

Skredavsetninger er løsmassetyper dannet som følge av steinsprang, utrasninger etter kraftige regnskyll og snø/ sørpeskred og jordskred. De er alle svært aktive i regionen og avsetningene er mye forekommende. Steinsprang og fjellskred danner "tørre" avsetninger der blokker og steiner gir synlig tekstur. Langs strandflatens erosjonsskrent er de meget vanlige og storblokkige. De andre typene er sterk jordblandet, ikke minst pga at vitringsjord er vanlig forekommende i regione. Felles for de fleste er vifteformen (unntatt ur). Rasskar ovenfor rotpunktet på avsetningene er også typiske. Fra istidene finnes mange steder soliflukterte skredavsetninger. Slike kan nå ligge langt ut på den flate dalbunnen eller strandbremmen i form av lober og terrasser. Snøskredavsetninger er vanligst i fjordområdene og ligger flere steder som et sammenhengende belte langs fjellfoten. I lia vises far gjennom skogen hvor disse skredene går, de kan ligge nokså tett etter hverandre. Kraftige tørrsnø-skred danner nedslagsgrop og fonnvoll i overgangen mellom fjellside og dalbunn.

Vitringsli

I Lofoten og Vesterålen forekommer vitringsjord mange steder, særlig i områder med monzonittbergarter. Denne vitringen som kan stikke dypt, er fra tertiærtiden. Bergartene er helt smuldret opp, flere steder drives det regulære sandtak. I bratte ller siger den jorda langsomt nedover og danner en jevn og fin overflate. Næringstilgangen er mange steder god, og de er derfor godt beitet og snaue. Store enkeltrær eller åpen beiteskog kan gi parkpreg. Vitringsliene er vakre landskapselement, og typisk for regionen.

3.3 Regional fordeling av landskapstyper

Det er i regionen en viss variasjon i hvor omfattende og dermed utpreget formprosessene har vært aktive i landskapet. Ekstrem botndannelse og tindemeisling er mest framtreddende i Vest-Lofoten, mindre betydningsfull i Vesterålen. Her er daler og fjordstrukturer viktigere. Ulike landformer som hører til strandflaten forekommer så godt som ikke i Moskenes og Flakstad, her står fjellet rett i havet. I Vesterålen finnes et meget velutviklet og formrikt strandflatelandskap. Deler av Vestvågøya preges sterkt av vitringslandskap i tilknytning til strandflaten, noe som er nær enestående. Landformene fra Troms og Nordlands fjordregion gjør seg sterkt gjeldende i de indre deler av regionen. De ulike landformene med sine spesifikke kjennetegn forekommer i kjerneområder der disse formene er best utviklet. Herfra influeres formtypiskheten utover, i de mellomliggende områder blandet med hverandre og/ eller som reduserte former. Helt løsrevet fra et kjerneområde kan det i et mindre område forekomme de samme sterke landformene som finnes i kjerneområdet, mens det omliggende terreng har (helt) annerledes karakter. Slike kalles uteliggere (outliers, eng. fagspråk). Uteliggere er nesten like mye regelen enn unntaket når områdene tas ut på et så detaljert nivå som typer, men heldigvis bare nesten.

4. LANDSKAPSTYPER

31T1 RØSTARKIPELET

Landskapstypen er vanlig sørover langs nordlandskysten

Landskapet dannes av et øyrike med flatøyer, holmer og skjær, og lengst sør de karakteristiske nykene. Landskapsformene er derfor noe ulik der nykene ligner på det ytre landskapet i regionen forøvrig. Farvannene mellom øyene er grunne med sandbanker, store tørrfallsområder og skvalpeskjær. Generelt lite løsmasser preger landområdene, og løsmassene har derfor ikke noe formspråk av betydning. Iseroderte, glattskurte rundsua dominerer skjærgården. Røst har flere store sjøfuglkolonier i nykene.

Fast bosetting finnes bare på Røstlandet som spredtliggende husklynger og et par tettsteder sentrert rundt havner. Noe jordbruk drives i kombinasjon til fiskeriene, beitedyr finnes på øyene, men jordbruksvirksomheten er på retur. Fiskeriene med hjellbruk, sjøhus, kaier og oppdrettsanlegg samt båter setter i stor grad sitt preg på landskapstypen. Her er stedvis tett bebyggelse og travelhet i og rundt havna.

31T2 VESTLOFOTENS YTRE KYSTLANDSKAP

Typen knyttes foreløpig til Vestlofoten, men forekommer trolig i mindre utstrekning flere steder i Nordland og Troms.

Bilde 6. Vikten. Bosettingsmønsteret i landskapstypen er vekslende, her som ei rekkegrend helt i havgapet. Svære morenemasser avsatt fra botnbreer, fyller bunnen av landskapet bak bebyggelsen. I forkant er avsetningene terrassert av havets bølger en gang i slutten av siste istid. Kysterosjonen har vært betydelig her, allerede er jordene framom de nærmeste fjøsene tatt av bølgene, som nå når helt inntil grunnmurene. Landskapet og opplevelsen av det, er sterkt værpåvirket.

Et kraftig utviklet, vertikalt botnlandskap som ligger værhardt og uskjernet til. Generelt blir landskapet mindre barskt, og bratt nordover, selv om unntak forekommer. Strandbremmen er svakt utviklet. Over lengre strekninger reiser bratte fjellvegger som aksler forrevne tinderekker seg som en vegg fra havet. Noen steder avsluttes stupene øverst med næringskystens paleiske flate. Avsatser og skard gir skarpe taggete profiler. Løsmasser forekommer lite i disse fjellsidene og av disse er blokkurd og vitringsmasser vanligst. Botnene er meget kraftig utformet; som store bratte amfier med smal strandbrem foran, men også som bukter med en bakenforliggende daldannelse sammensatt av flere botner som kan være forgrenet. Dalbunnen er gjerne flat og semisirkulær, og består av strandterrasser avgrenset av strand motsjøen, unntaksvis forekommer dalbunn. Sandflukt forekommer flere steder i tilknytning til strandavsetningene. Store randmorener finnes flere steder og demmer opp vann som da har lagunepreg over seg. Meget store talusterrasser forekommer langs kyststrekninga, en landform som danner et av særtrekkene for den ytre delen av regionen. Skjærgården er for det meste fraværende, men enkelte steder forekommer brattholmer og staurer. Vassdragene er meget korte og ubetydelig av størrelse, de største er enkeltgrenet, bare et par km lange. Mindre botnsjøer kan ligge løftet i hengende botner.

Bosetting forekommer i de største dalene og på landbremmer der det finnes tilstrekkelig dyrkningsarealer. Bebyggelsen ligger spredt som enkeltgårder eller som jordbruksgrender

(enkelte steder landsby og rekkegrend) med et linjepreg over jordbruksarealene. De fleste gårdsanlegg er av eldre dato. Nyere småhusbebyggelse forekommer blandet med den eldre bebyggelsen uten å virke særlig negativt inn på helheten. Sjørelatert bebyggelse omfatter som regel bare naust i de områdene der havnemuligheter ikke finnes, i skjermte områder også sjøhus og kaianlegg innenfor molo. Tilbakegang er å spore i bruken og tilstanden av bygningsmassen, likeledes gjelder dette for deler av jordbruket der antallet aktive gårdsbruk går ned. Nyere veianlegg er i enkelte områder inngrepspreget med skjemmende skjæringer og deponi i det åpne og derfor sårbare landskapet. I mange områder, særlig de som ligger lengst sør i regionen, finnes ikke veisamband og bosetting er fraværende, slike områder har sterkt naturpreg.

31T3 VESTFJORDENS FISKEVÆR

Typen er tatt ut pga sitt spesifikke bosettingsmønster, landformene er mye det samme som for foregående.

Hovedlandformene er mye det samme som for type 2 (foregående), men landskapets bakre vegger brytes i noe større grad av fjordløp og sund, og enkelte steder botndaler. Typen har også gjennomgående et noe mindre kraftig utformet relieff. En liten skjærgård med mindre holmer og øyer forekommer enkelte steder ytterst i fjordløpa og sundene, og dette har vært gjennomslagsgivende for lokaliseringen av hjellene og i flere tilfeller den senere bebyggelsen. Vassdragene er korte og ubetydelige. Vegetasjonen er generelt karrig, hovedsakelig snauett lengst i vest, men nordover forekommer bjørkelier i dalførene innenfor.

Bosettingsmønsteret er bortimot spesifikt for landskapstypen. Bebyggelsen som er nesten utelukkende fiskerirelatert ligger i konsentrerte tettsteder, fiskeværerne, og er sterkt særpreget i arrangement og utforming. Jordbruksmark er ubetydelig og blir ikke drevet idag. Landskapet er åpent og utadvendt mot sjøen. Lofotens fiskevær er landskap av høy verdi.

Bilde 7. Reine i midnattsol.

31T4 VESTLOFOTENS BOTNSJØER

Typen forekommer foreløpig bare i Vestløfoten, men kan på sikt utvides med botnsjøer i lignende alpint terreng i resten av Nordland og Troms.

Botnsjøer i varierende størrelser beliggende i et bunnlandskap preget av amfiformer og sterk konkavitet. Botnformene kan være enkle eller sammensatt av flere traue. Generelt løsmassefattig men randmorener kan forekomme, likeså spredte skredavsetninger. Høyere liggende tinder er alpine og forrevne. Landskapsrommene har et lukket preg. De fleste botnsjøer ligger over tregrensa og har derfor ikke trevegetasjon. Noe bjørkeskog på lune steder under tregrensa.

Botnsjøene kan steder inngå i noe lengre kystvassdrag, på grunn av relieffet er elver og bekker godt synlig i terrenget. Bebyggelse er fraværende og områdene har derfor sterkt naturpreg.

31T5 VESTLOFOTENS BOTNFJORDER

Typen er foreløpig begrenset til Vestlofoten, men finnes trolig noen flere steder i Nordland og Troms der en har lignende relieff og topografi.

Fjordløpene er enkle eller forgrenet, noe varierende i bredden, og ender i en eller flere botner. Ekstrem bratthet kjennetegner fjordløpet, bergvegger og stup er framtrædende fenomen og avsluttes i forrevne tinder. Stedvis glattet preg av bergflatene. Mindre botner og nisjer finnes hengende i terrenget. Bare unntaksvis dannes en smal fjellfot, forøvrig står fjellet rett i sjøen. Løsmasser finnes lite av og begrenser seg til morenemateriale i bunnen av fjordene og enkelte store skredvifter. Sprekkestrukturer i bergveggene er godt synlig og setter preg på disse. Vassdraga er svært korte og ubetydlige. Lendet er for det meste treløst.

Bosettingen er meget liten, og består av enkeltgårder beliggende langs strandlinja. Fiskerirelatert bebyggelse er blandet med jordbruksbebyggelsen. Jordbruket drives i beskjeden grad i kombinasjon til fiske. Landskapstypen er sterkt naturpreget.

Bilde 8. Selfjorden. Her forekommer alle landformene som er typiske i en sterk og dramatisk komposisjon.

31T6 YTTERSIFJORDENE

Hører på en måte Vestlofoten til, men lignende strukturer vil også kunne finnes i andre deler av Nordland og i Troms.

Bilde 9. Ytre Steinsfjorden. Utsikt sørover langs Vest-Lofotens yttersida. I yttersifjordene ligger landskapet tilbaketrukket og mer skjermet til. Det fører til at den direkte kontakten til storhavet blir borte, og dermed noe av den grove marine påvirkningen på landskapet.

Fjordløp som penetrerer østover bryter noen steder yttersias bastante kystlinje. I eller utenfor fjordmunningen ligger mindre øyer og holmer, innløpet varierer fra åpent til trangt avhengig lendet omkring. I fjordbunnen er landet langt mindre karrig og store deler har rolig, til dels avrundet relieff som går over i høyereliggende heier bakenfor. Løsmasser består av til dels store forekomster vitringsjord og morene, under den marine grense strandvasket med knauser. Strandvoller og mindre strandterrasser forekommer under 20 moh. Komplekser med randmorener er vanlig i dalbunnen, men ikke store former. Myrer forekommer i liten utstrekning bakom strandvoller og i dalbunner. Bergflater er sterkt frostvitret, ulike skredavsetninger og urd vanlig i fjellsidene, forrevent preg over tinder. Elver og bekker danner noe lengre og mer komplekse vassdrag sammen med mindre vann og tjern.

Jordbruksarealene ligger spredt, stedvis sammenhengende på strandavsetningene. Deler av bebyggelsen ligger høyere, i liene på morene- og vitringsjord. Selv om aktiv gårdsdrift med melkeproduksjon og sauehold forekommer flere steder, preges jordbruket likevel av tilbakegang og en skrantende bygningsmasse. Deler av innmarka drives ikke lenger, og utmarka gror til med skog. Fiskerirelatert bebyggelse forekommer enkelte steder og består av sjøhus og kaianlegg samt eldre naust spredt langs strandlinja. Oppdretsanlegg i fjorden.

31T7 MIDTRE VESTVÅGØYAS JORDBRUKSLANDSKAP

Landskapstypen er tatt ut på grunnlag av det sterke jordbrukspreg, og forekommer bare på Vestvågøya.

Bilde 10. Et nærmest sammenhengende jordbrukslandskap danner hjertet av Vestvågøya. Innsjøer er framtrepende innslag i landskapet. Strandavsetninger er dyrket opp, jevne, selvdrenerende avsetninger. Flere steder forekommer en avrundet kupering rundt knauser, her troner gårdsanlegga høyt og synlig i landskapet.

Store deler av Vestvågøyas midtre lavland preges av et mer eller mindre sammenhengende jordbruksland med eng og snaue utmarksbeiter. Formspråket i typen varierer fra de ytre områdene med et sterkt maritimt preg til de indre områdene med dal- og innlandspreg. Lendet er bølgende i bunnen, etterhvert bratt oppetter fjellsidene. I vest avsluttes fjellrekka med luftige tinder, i øst går liene over i heier. Bunnen av landskapet hører i sin helhet til strandflata med fjellblotninger, grunne poller, straumer og vann. De østre dalførene har botndalspreg. Betydelige mektigheter vitringsjord dekker det meste av berggrunnen over marin grense (ca 20moh). Sammenhengende strandavsetninger i de laveste deler av dalbunnen gir meget gode dyrkningsforhold. Randmorenekomplekser ligger i munningene av de østre dalløpene. Blokkurd i brattheng i de vestre fjellsidene. Myrer forekommer på flatene. Bekker og elver går over korte strekninger, men oppnår en viss størrelse pga relativt stort nedslagsfelt.

Landbruksbebyggelsen ligger mer eller mindre jevnt fordelt i landskapet. Enkelttun dominerer, men noen mindre grender og linjebebyggelse forekommer også. Flere av de sentrale gårdene ligger høyt og godt synlig i terrenget. Noen få steder sees fraflyttet gårdsbebyggelse, men generelt er bebyggelsen i bruk. Stedvis er innblandingen av ikke næringsrelatert boligbebyggelse stort. Boligfelt forekommer noen steder plassert i utmarka, og tettstedene har utflytende struktur. Likevel, jordbruksbebyggelsen er helhetlig og typisk nordlandsk der enkelte områder har høye kvaliteter, da mest pga naturgitte forhold. Jordbruksarealene hevdes jevnt over godt, det lite kuperte terrenget gir muligheter for enkel,

noe rettlinjert arrondering. Noen havnehager holdes intakt, i liene er de mange steder tilplantet med gran. Snaue beitelier forekommer enkelte steder.

31T8 POLLER

Foreløpig bare tatt ut i Lofoten, men denne typen landskap forekommer mange steder i Nordland, forekommer trolig også i deler av Troms.

Det knyttes ikke en bestemt landskapsform til denne typen, men den forekommer i det ytre kystlandskapet i tilknytning til strandflaten. Distalt er lendet derfor moderat kupert med lave gradienter, proksimalt og delvis lateralt kan den omkranses av fjell med heipreg over toppområdene. Strandområdene preges av vaskede knauser vekslet med voller og terrasser, stedvis småkupert. Fjellsider har morene- og skredavsetninger i jevne tykkelser. Pollenområdene har et bestemt særpreg med sine grunnområder og brede tangbelter, og straumene. Vegetasjonen kan variere ettersom områdene er eksponert, jevnt over dominerer heipregget med spredt tresetting.

Bilde 11. Utløpet av Borgpollen ved Straume. Tidevannstrømmene går kraftig inn og ut. På fjære sjø faller store områder tørre og avdekker brede tangbelter og skjellsandbanker. Jordbruksbebyggelsen og nausta meget helhetlig, av eldre dato.

Bosetting kan mangle eller forekomme meget spredt i de åpnere områdene på strandbremmen, eller i områder med strandavsetninger. Der poller omgis av fjell kan jordbruksbebyggelse ligge i morene- og skredlia langs fjellfoten. Overveiende småbruksstruktur med en generell nedgang i hevdning av arealene, flere steder også med en tydelig forfall av bygningsmassen. Etter en tidligere kombinasjonsdrift med fiske finnes ennå naust og stø mange steder, men bygningene er ikke av økonomisk betydning lenger.

31T9 YTRE TROMS OG NORDLANDS HEIER

Typen forekommer i store deler av nord-Norge

Bilde 12. Over Andøyas sletteland hever seg restfjellområder som preges sterkt av paleiske flater og dalformer. Områdenes vestre profil tegnes av bratte skrenter og stup dannet som følge av kraftig marin abrasjon langs fjellfoten, formasjonene går under betegnelsen kystnæringer. Løsmasser, først og fremst vitringsmateriale, spiller en betydelig rolle i høyden, i viddenes avrunding. Dalsider jevnes til av skredavsetninger og soliflukterte løsmasser fra viddene.

Rester etter et pre-kvartært landskap finnes hevet i Nord-Norge. Dette landskapet har trolig bestått av vide dalsletter og slake jevne ller rundt spredte høydedrag. Under istidene har breer av ulikt slag skåret dype daler og traue i dette landskapet, høydedrag omformet til tinder, dannelsen av strandflata abradert bratte klipper, næringene, som danner en typisk avslutning av heilandskapet. Botnvirkosomhet har dannet sirkulære skrenter mot dalene. Innsnevra egger knytter de ulike heiområdene sammen. Heilandskapet har jevnt bølgende terreng som en vidde, stedvis moderat bratt stigende mot tinder. Løsmassedekket kan være betydelig og består hovedsakelig av solifluktert vitringsjord med tunger og terrasser og blokkmark. Store felt med sprengblokk kan forekomme i tilknytning til fjellblotninger. Vegetasjonen består av gras og lynghei, barmarksflekker vanlig på steder med aktiv tele i finkornete jordarter. Vassdrag forekommer ikke eller i liten utstrekning i de mindre områdene. I større sammenhengende områder finnes vassdrag, og der heiterrenget er glasialt modifisert også (svake) daldannelser med vann.

31T10 VESTFJORDENS KYSTLANDSKAP

Typen forekommer langs Vestvågøya og Austvågøyas innersida mellom Stamsund og Molla. Den forekommer også på fastlandssida i f.eks Steigen og Hamarøy kommuner, og trolig også enkelte steder sørover i kambrosilurområdene.

Bilde 13. Utsikt nordøstover fra Mannfallet ved Stamsund. I forgrunnen tettstedet Helle som er en typisk satellittbebyggelse bestående av boligfelt. Dette kystlandskapet har mer strandflatens karakter, med strandbrem og åpent øylandskap. Fjellrekkene brytes av fjorder og sund som Skifjorden til venstre i bildet og Henningsværstraumen til høyre. Løsmasseformer er det fortsatt lite av, skredmasser i ller som den mest fremtredende løsmasseformen.

Landskapets bakre vegg, i regionen under benevnelsen Lofotveggen, har klassisk utforming med tinderekker, botner og kortere botndaler. Sammenlignet med type 2 preges denne typen i langt større grad av en utvidet strandbrem med enkelte steder et øylandskap utenfor. Kortere fjordlignende strukturer bryter kystlinja og gir en skjermende virkning. Vik og deler av fjordene preges av grunnområder. Fjellprofilene er generelt noe lavere, roligere men ikke avrundet, og forrevne formasjoner er vanlig flere steder. Særlig graden av vitring, og dermed forekomsten av skredmasser har øket i forhold til type 2, fjellsidene preges derfor av til dels store skred- og rasvifter som flere steder er solifluktert nedover på strandbremmen. Denne er jevnt over vasket og har lite løsmasser opplendt, i søkk finnes strandsand og myr. Botnformer kjennetegnes ved komplekse randmorenesystemer, noen steder ligger disse helt ut på strandbremmen. Vassdragene er generelt korte og lite forgrenet, unntaksvis noe mer forgrenet og med ett eller flere vann. Enkelte fosser forekommer. Vegetasjonen består av bjørkeskog som vokser etterhvert nokså høyt opp i liene, men også på strandbremmen forekommer det etterhvert skog. Snaue beitelier får fram strukturene i fjellformasjonene, vanligst lengst sør i regionen.

Bostettingen har økt sammenlignet med type 2. Jordbruksbebyggelse dominerer og ligger jevnt fordelt på den indre delen av strandbremmen. I enkelte dalmunninger og i tilknytning til fiskeværene øker boligbebyggelsen og får tettstedspreg, mye av boligmassen er av nyere dato. Aktiviteten i jordbruket varierer sterkt, mange steder satses det, men like mange steder finnes der drifta er på retur eller opphørt og bygningsmassen preges av forfall. Fiskeritilknyttet bebyggelse består for det meste av eldre naust og stø, ikke iøyefallende.

31T11 SØRLIGE HINNØYA OG AUSTVÅGØYAS FJORDER OG SUND

Typens utbredelse er ikke kjent utover regionen. Den kan antas å forekomme andre steder i Troms og Nordland med lignende alpine og maritime forhold.

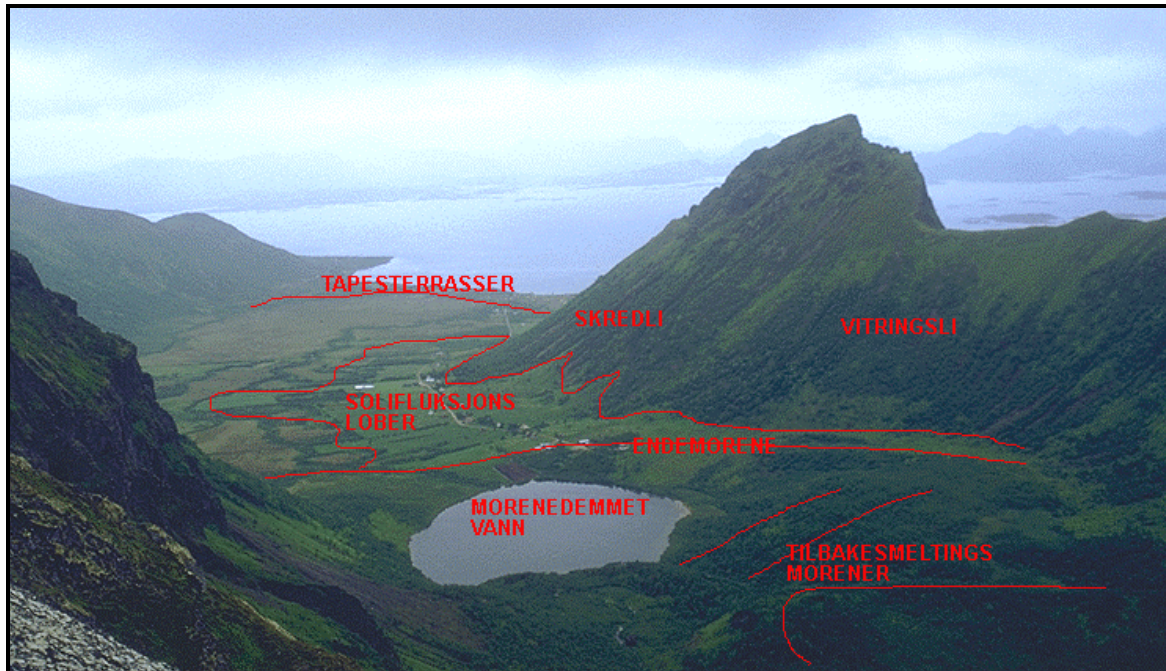
Bilde 14. Higraffjorden. Denne landskapstypens fjorder og sund gjennomskjærer det høyalpine fjellandskapet i regionen. Landformen er dramatisk med dype, skarptskårne traue som krones av forrevne topper i høyden. Enkelte mindre botnbreer finnes også, som en illustrasjon på de kreftene som meisler ut tindelandskapet. Selve fjordformen kan antas å være dannet prekvartært som sprekkedaler da biter av strandflaten finnes innenfor fjordsystemene. Litt over fjordnivået, ca 30 m o.h., skjærer ei linje fjellfoten, dette er en strandlinja dannet for vel tusen år siden (yngre dryas strandlinja) Skredavsetninger og ur er de mest forekommende landformer, næringsrik berggrunn og den skjerma beliggenheten gir høy skoggrense.

Fjordene gjennomskjærer et høyt relieff med alpine tinder. De noe avsondrete fjordløp der en ikke har den direkte åpne kontakten til havet gir et indre preg. Selve fjordløpet er strukturbetinget, dominerende v-formet, med forkastningssprang og kortere botnlignende forgreininger. Hengende botner og korte botndaler forekommer også, og enkelte steder en smal strandbrem. Fjordliene er ujevne med framspring, avsatter og skår. Større stup finnes men er ikke vanlig. Slipte flater forekommer, men intrykket domineres av en ujevn, vitret berggrunn. Skredvifter og urder er vanlig forekommende. Vassdragene er meget korte, mer som vannfall, i sidedaler og botner som bekker og elver. Mindre vann forekommer i tilknytning til botnene. Vegetasjonen strekker seg fra sterkt skogpreg til snaue toppområder. Skoggrense 3-400 m oh.

Bebyggelsen ligger meget spredt og er hovedsakelig jordbruksrelatert, lite nybygg. Småskala karakter, tidligere i samdrift med fiske. Drifta er stort sett på retur. Flere grender og gårder har ikke veitløsning til kommunesentrene. Gamle handelssteder og fiskebruk er stort sett nedlagt. Historisk landskap.

31T12 FJORDLANDSKAPETS BOTNDALER

Er vanlig i hele region 31 og langs kysten av Nordland og Troms. Disse botndalene ligger noe tilbaketrukket fra den ytre kysten og munner ut i et åpent fjordlandskap.

Bilde 15. Breidvikdalen, Hadseløya. En nordvendt dal skapt av botnbreenes tilbakevirkende graving gjennom mange istider. Fra siste istid finnes innerst i dalbotnen randmorener, den største demmer opp vannet. Dette stadiet varte trolig mange tusen år slik at frostvitringen og jordsig tilsammen kunne danne store solifluksjonslober foran bretunga, nedenfor fjellfoten. Disse områdene er idag dyrket og har bebyggelse. Ytterst i dalmunningen ligger også jordbruksbebyggelse, den er trolig mye eldre enn den nærmeste bebyggelsen da den ligger på selvdrenerte strandavsetninger, en mulighet for tidlig dyrking. Den flate dalbunnen dekkes av myr.

En langt framskreden, tilbakevirkende erosjon av botnbreer har skapt dette landskapet. Korte daler omgitt av store og mindre amfier i fjellsidene. Brattheng preger deler av dalsidene, rasskar vanlig flere steder. Noen av de største botndalene dannes ved samløp av flere mindre, hengende eller ikke hengende dalløp. Botner avgrenses ved morenerygger og har botnvann. Fjelltopper som hever seg over band og hei kan enkelte steder danne forrevne formasjoner. I de fleste dalene er sentrale og ytre deler av dalbunnen flat og hører til strandflata. Dalbunnen er da vanligvis dekket av store myrer. Brede strandterrasser og morenerygger forekommer de fleste steder i de midtre og indre deler av dalene. Elver og bekker er lite synlige og ligger over strekninger dykket i myrflatene. Noen få daler har smal dalbunn og sterkere u-dals preg, slike ligger også noe mer tilbaketrukkent fra fjordlandskapet. Vegetasjonen er vanligvis frodig med storvokst bjørkeskog i morene- og skredlier i fjellsidene og kan steder gå høyt opp i dalsidene. Frodigheten kontraster dalbunnens snau myrflater. Rektangulære granplantefelt kan enkelte steder være blikkfangere. Sjølinja preges av en viker og lave nes med bakenfor et jevnt, enkelte andre steder bekkenedskåret, strandterrasselandskap som bebyggelsen er knyttet til.

Jordbruksbosetting dominerer, denne har overveiende småskalakarakter. Det er dyrket en hel del på strandavsetninger, senere også på solifluktert vitrings- og skredjord i dalene. Drifta av arealene er flere steder preget av redusert slått eller direkte nedlegging og preges til en viss

grad av gjengroing. Gårdsbygningene gir noe av det samme inntrykket. Noen steder vises også de sterke båndene som den ytre bosettinga tradisjonelt har hatt, og fortsatt har til sjøen. Naust og naustrekker, båtdrag og enkelte steder kaianlegg med nyere fiskefartøyer.

31T13 INDRE VESTFJORDENS KYSTLANDSKAP

I Lofoten fra Molla og østover til Tjeldsundet Er vanlig også på fastlandet.

Moderate terrengformasjoner kjennetegner denne typen, men iøyefallende fjelltopper/tinderekker forekommer i områdene eller i tilgrensende områder. Botnmorfologi er svakt utviklet, men lokale unntak med til dels kraftige former forekommer. Dalene er gjennomgående korte, strukturdaler med ujevne dalsider, framspring og avsatser. Forgreininger forekommer. Dalbunnen er fra svakt til sterkt v-formet. Løsmassedekket er tynt, men sammenhengende over større områder, morene og vitringsjord utgjør vesentlige deler av løsmassene. I de bratteste partier bart fjell, først og fremst i granittområdene. U-daler danner de lengre dalene, her er relieffet større og dalsidene jevnere. Skredavsetninger i fjellsidene er allminnelig forekommende i nedre delen av fjellfoten. Randmorener forekommer noen få steder i bunnen av botndalene. Flere mindre vann, struktursjøer, og noen store botnsjøer forekommer. Strandlinja er sterkt oppfликтet med oser og våger, øyer forblender kysten. En stort sett sammenhengende småknausete fjellstrand blir sporadisk brutt av mindre viker med små sandstrender. Noen steder danner strandører lave flater med voller og mindre terrasser. Yngre Dryas strandlinja er tydelig i de indre områdene. Vegetasjonen veksler fra frodig i områdene med morene- og vitringsjord til mer karrig i granittområdene. Bjørk dominerer, gran plantet i felt er vanlig.

Bosettingen er spredt, men noenlunde jevn. Et par større tettsteder finnes, bebyggelsen domineres helt av gårdsbebyggelse, drifta kombinert med fiske. Den småskalige gårdsdrifta er helt på retur, og det samme gjelder også for store deler av fiskerinæringen. Tilgroing av arealene er omfattende.

31T14 LOFOTTINDAN

Tilhører region 36 Høgfjellet i nord-Norge, men bare de kystnære deler av Nordland og søndre deler av Troms.

Bilde 16. Store kontraster preger lofottindane. Dalene, lavlandsdaler med frodige furu- og bjørkeskoger, i høyden tindemeisling med botnbreer og svært aktiv frostvitring.

Typen kjennetegnes ved stort relieff med dype daler, botner og ekstreme tindefformasjoner samt et sterkt maritimt innslag. Mindre breer forekommer. Tilgjengeligheten er generelt vanskelig, men lavlandsdalene og enkelte moderat bratte tinder kan forseres. Det finnes et stort antall vann, langt de fleste botnvann i ulike høyder, og dalvann i lavere strøk. Vegetasjonen domineres av bjørkeskog som på lune steder trekker seg høyt opp i liene. Skogssamfunnene kan ha stor, nesten overdådig frodighet. Sterkt naturpreg. Bebyggelse er ubetydelig og består av noen hytter og tekniske anlegg tilknyttet kraftproduksjon.

31T15 INDRE VESTFJORDENS SKJÆRGÅRD

Ligger i Lødingen og Vågan kommuner. Kan sammenlignes med skjærgårdslandskapet lenger sørover i Nordland

Bilde 17. Skrova.

En flere mil lang og en mil bred skjærgård bestående av øyer og utallige holmer og skjær ligger i de indre deler av regionen. Øylandskapet er flatt, glattskurt av isbreens aktivitet og helt ulik det øvrige landskap i region 31 der bunnsliiping av landskapsformene er lite vanlig. Strandlinja på de fleste større øyene er tagget, rundt de store øyene fortettes skjærgården med holmer og skjær. Løsmasser finnes det lite av og mange av øyene er derfor for det meste snaue. Der det er jordsmonn, vanligvis mindre myrstrøkninger, finnes lynghei og buskvegetasjon. Noen av de store avlange holmene deles av dype sund med gode havneforhold. Grunnlaget for bosetting har utelukkende vært fiskeriene konsentrert i værstruktur og en ekstensiv uthenting av beiteressursene på de største øyene. Unntatt Skrova er alt nå nedlagt og fraflyttet. Veier finnes ikke, derfor har øyene i det store og hele sterkt naturpreg. Utsikter til fjerne tinderekker er en vesentlig del av opplevelsen. Skrova er et meget oppegående vær med stor aktivitet. Bygningsmassen som ligger sentrert rundt havna er modernisert, og har ikke de arkitektoniske verdier som en finner i de mer stagnerte miljøene. Til gjengjeld avspegler den nåtidens brukslandskap på en god måte.

31T16 BOTNFJORDENE

Korte fjorder omgitt av botnformasjoner i et alpint til moderat alpint landskap. De forekommer bare noen få steder i regionen og i indre delene av kysten i Nordland og Troms.

Bilde 18. Grunnfjorden. Store sammenløpne botner favner de indre deler av fjordene. Strandbremmen ligger markert under fjellfoten. Siden "fjordene" er en strandflatdannelse er de svært grunne med store tørrfallsområder og skjellsandbanker på fjære sjø. Vindavsetninger med sanddyner forekommer i de tilgrensende landområdene. Fjordene har vakker linjeføring og spennende kontraster mellom fjellkulissenes og gruntvannsområdenes stofflighet.

Ikke egentlige fjorder ettersom strandflatens kjennetegn, strandbremmen, følger fjellfoten inn i fjorden. Fjördløpet er derfor bredt og åpent. Fjordbunnen ligger såpass langt tilbaketrukket at utsikten til det åpne, vide fjordlandskapet blir sterkt begrenset. Fjordbunnen dannes i samløpet mellom flere kortere botndaler og lavtliggende sammenvokste botner. Lendet er gjennomgående flat og ligger under marin grense. Aksler mellom botnene løper sammen til fjellrygger og ruvende tinder med enkelte steder med kvasse egger og skard. Enkelte steder går fjellfoten ned i fjorden. Komplekser med randmorener forekommer i dalbunnen og foran botner der de demmer vann og botnsjøer. Skredavsetninger er hyppig i dalsidene, i flere av dalene som et sammenhengende belte langs fjellfoten. Strandbremmen er forholdsvis smal. I de indre deler preges den av omarbeidde skredmasser, i de ytre deler forekommer strandvoller og terrasser. Unntak forekommer i de fjordene der en terskel stenger fjordmunningen. På grunn av en skjermende beliggenhet i de indre deler av fjordene vokser skogen høyt og frodig i liene.

Bosetting er tynt og er for det meste tilknyttet jordbruk med småskalakarakter. Drifta er vesentlig redusert med nedlegging og gjengroing av arealene. Noen fjorder har ikke lenger bosetting i fjordbunnen og derfor naturpreg. I terskelfjordene ligger noe bosetting ytterst i fjordmunningen. Den er i all hovedsak fiskerirelatert da det her som regel er gode

havneforhold.

31T17 SPREKKEFJORDENE

Sprekkefjorder av det slaget som finnes i Vesterålen, forekommer spredt langs kysten i Nordland og Troms. De er dannet som en del av strandflaten og har i liten grad blitt påvirket av innlandsisens modellering.

Bilde 19. Husjorda. Sprekkefjordens kjennetegn, bratte og ujevne fjellsider, er påfallende

Fjordene har svært uregelmessige løp og mangler det egentlige trau, u-profilen som kjennetegner landformens egentlige innhold. Derfor er dybdene på fjorden beskjedne, mer som en fordypning i strandflaten å regne. Fjordformen er som regel trang innerst. Skjærgården følger helt inn til fjordbunnen noe som gir øyer og grunner. Fjellsidene er ujevne og brytes av framspring og avsatter (løyft). Under marin grense forekommer en del steder slake ller der morenemateriale er blitt strandvasket, forøvrig er løsmassedekket ujevnt. Strandlinja er ujevn med nes og landtanger og viker med enkelte sandstrender skjerna steder. Vassdraga er korte og ubetydelige, i høyden finnes noen få mindre vann i botnlignende nisjer i fjellsiden. Skogen domineres av bjørk enkelte steder med betydelige innslag av granplantefelt. Ytterst i Vesterålen er skogsamfunnene karrigere enn lenger øst. Bosettingen varierer fra fjord til fjord. Veinettet er, med noen unntak der en har gjennomgangstrafikk, meget begrenset.

Enkelte fjorder har ikke bosetting og byr på et rent naturpreg, andre har en liten nedlagt jordbruksbebyggelse, mens noen fjorder har et middels stort innslag av jordbruksbebyggelse. Sprekkefjorder som ligger mot det åpne kystlandskapet har noe fiskerierelatert aktivitet, bl. a. mekanisk industri, mens jordbruket er stort sett nedlagt.

31T18 SORTLANDSSUNDETS FOTLAND

Typen forekommer i Vesterålen og flere steder langs den indre kysten av Nordland og Troms.

Bilde 20. Gryttingsnes. Sortlandssundets fotland er flere km bred noen steder, det ligger som en slak skråning ut fra fjellfoten. Løsmasseavsetningene er de fleste steder mektige, og består av bunnmorene. Derfor er det mye god jordbruksmark her, og jordbruksbebyggelsen ligger da også sammenhengende over lengre strekninger. Fjellformasjoner er sterkt avrundet med paleiske flater i høyden.

Hovedtrekket ved typen dannes av en til dels bred landbremm som et fotland mellom fjorden og fjellene. Dette fotlandet skrår svakt ut fra fjellsida og består for det meste av tykke morenelag eller solifluktert materiale fra fjellsidene, avsetningene er noe strandvasket og utjevnet i toppen. Overgangen til fjellsidene er jevn konkav, fjellsidene har som regel rolig, jevn kontur og en god del løsmasser i form av ur og vitringsmateriale. På steder der fotlandet er særlig bred og hever seg over den marine grense, vises et langsgående erosjonshakk, ei strandlinje i avsetningene. De deler av fotlandet som er tilnærmet flate dekkes av myr. Ser en bort fra selve fjordlinja er vannelementet i form av bekker m.v. ubetydelige innslag i landskaptypen. Noen steder kan det finnes mindre botnvann i de bakenforliggende daler, men slike er lite synlig. Strandlinja er jevn og utformet i løsmasser, den preges av grunnområder med blokkstrø og i viker smale strender. I Vesterålen er utsyn over fjorden mot fjellområdene på Hinnøya storslagne. Skogen strekker seg relativt høyt oppetter fjellsidene, over store deler er bjørkeskogen erstattet med granplantefelt.

En betydelig jordbruksbebyggelse ligger langs fotlandet, over lengre strekninger er den sammenhengende og visuelt tilgjengelig. Der fotlandet er på det smaleste har gårdene innmarka liggende i teiger fra fjellfoten og ned til sjøen, gjerder og tresettinger langsetter disse er derfor et hyppig innslag. Linjebebyggelse er vanlig. På den bredere delen av fotlandet ligger flere gårder ovenfor hverandre og terrenget blir noe mer uoversiktlig på grunn av tresettinger mellom gårdene. I deler av landskapet er det stort innslag av ikke næringstilknyttet boligbebyggelse. Naust ligger enkeltvis og enkelte steder i rekker langs strandlinja.

31T19 BØ' S STRANDKNAUS-LANDSKAP

Typen forekommer langs kysten, nordover fra Vega og med forekomsten i Bø i Vesterålen som den nordligste. Landskapet er del av den ytre strandflata og finnes på de store øyene. Områdene i Bø er spesielle ved sin store utstrekning

Bilde 21. Fra Fjærvoll.. Åpent, lavt landskap med spredtliggende knauser, hevede strandvoller og terrasser. Strandavsetningene er som formasjoner ikke dominerende i landskapet, men strukturene kommer godt fram på grunn av den omfattende oppdyrkingen og bosettingen av dem.

Store deler av lendet innenfor typen har lite relieff og ligger under den marine grense. Forekomsten av strandavsetninger er betydelig og en vesentlig del av landskapets typiske trekk knytter seg til store former som strand-stormvoller og terrasser i tilknytning Yngre Dryas og Tapes. Aktiv stranddannelse er også idag et framtreddende trekk i typen, langs en variert strandlinja med mange landtanger, nes og vikar. Løsmassene veksles med lave høydedrag der overdekningen er liten og fjell kommer i dagen. Enkelte steder forekommer bratte knatter og knauser, flere av dem glattskurt. Sentralområdene dannes av heier og lave fjelltopper, mindre botner forekommer. De ytre israndsstadier, andøytrinnene, representeres ved store, flere steder sammenhengende randmorener, som buker seg gjennom landskapet. Morenene har skarp ryggform og kjennetegnes ved sin blokkrike overflate. Flatene, de ligger gjerne noe senket i forhold til strandavsetningene, dekkes av myr. Myrsletter er da et betydelig innslag i landskapet, gir det vidde, og åpner det igrunnen litt småkuperte og pga av den taggete kystlinja noe uoversiklige landskapet. Innslaget av vann er stort med mange store og små innsjøer. Vannene, flere av dem demmet av strandvoller, omkranses av dyrkingslandskap, og åpner opp for å gi fjernintrykk mot bakenforliggende fjellmassiver. Vegetasjonen er sparsom ytterst mot sjøen, på lune steder og i luer vokser bjørkeskog med et stort innslag av rogn.

Landbruk og annen bosetting danner et betydelig kulturinnslag i landskapet. Jordbruksarealene forekommer i tilknytning til de bedre drenerte strandavsetninger og moreneryggene, og framhever på en fin måte disse strukturene i landskapet. Flere steder forekommer jordbrukslandskapet sammenhengende over lengre strekninger. Store arealer tilhørende

beitelandskap forekommer så å si intakt der jordbruket er på sitt mest aktive, andre steder gror utmarka til. Annen bebyggelse ligger i tettsteder spredt i landskapet. Ein viss tiknytning til sjøen vises i form av naust, og kaianlegg, samt enkelte fiskebåter ankret opp i vikar og naturlige havner, men det er påfallende å se hvor rendyrket (og innadvent) mye av jordbrukslandskapet er.

Bilde 22. Strandavsetninger dekker store arealer siden bunnen av landskapet har ligget under den marine grense. Eksponeringen for storhavets bølger har vasket oppstikkende knauser (bak fjøsen)

31T20 GJENNOMBRUDDS DALER

Typen har sitt kjerneområde i Vesterålen. Typen forekommer enkelte steder nordover til Tromsø og sporadisk sørover til Bodø. Den ligger noe tilbaketrukket fra den ytre delen av kysten, men innenfor den indre grense for dannelsen av strandflaten.

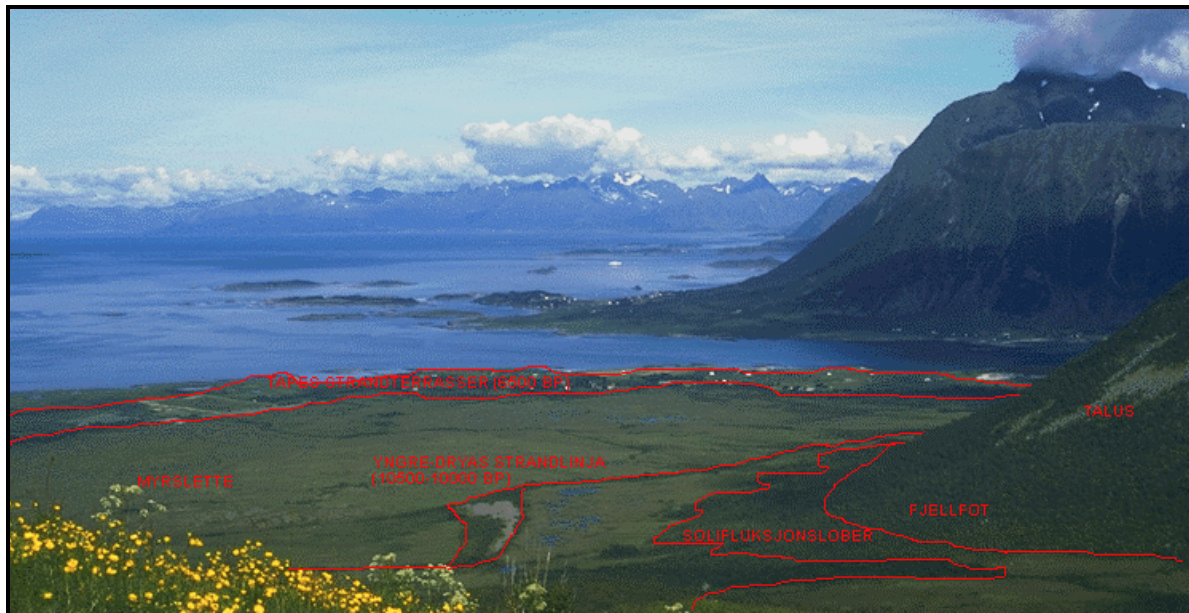
Bilde 23. Lovikdalen. Ikke en egentlig daldannelse, men en kile av strandflaten mellom fjellrekkene. Dalene mangler og en får samløp mellom flere daler fra ulike retninger. Dalbunnen har strandslettens karakter med lave knauser, strandvoller og myrer.

Dalløpene har jevne, konkavt profilerte dalsider med i høyden hengende botner, skard og enkelte steder forrevne rekker med småtinder. Dalene mangler dalende, lave pass fører inn i neste daldraget eller de er forgrenet til hverandre uten mellomliggende høydedrag. En langt framskreden utvikling av strandflata har gitt en forholdsvis flat dalbunn som kan bli opptil flere km bred. Løsmassedekket består hovedsakelig av strandvaska sand og grus, til dels mektige avsetninger, men lokalt tynt med mindre blotninger. De lave gradientene har forårsaket dannelse av myr som dekker så godt som hele dalbunnen. Unntaksvis stikker lave voller opp som tørre langstrakte rygger i det fuktige flate lendet. Siden dalene er av en viss størrelse og utstrekning er dreneringssystemet relativt omfattende, elver og bekker har derfor en viss størrelse, flere med en middels stor vassføring og over lengre strekninger meandrerende. Selve vannspeilet markeres lite, men elveløpene markeres ved tresetting. Vann forekommer, i størrelse varierende fra myrpytter til store vannspeil. Flere av vannene er demmet av morene- og strandvoller. Vegetasjonen i dalbunnen består av gras og rismyrer. På tørrere steder, som regels hauger bestående av morenejord, forekommer kystfuru i til dels store bestander. Grana er introdusert. I nedre del av fjellsidene forekommer bjørkeskog. Terrenget er for det meste åpen myr, men veksles med den åpne furuskogen. Lange utsyn til fjerne fjell og daler.

Bosettingen er ubetydelig, noen gårder ligger i rekke i dalsidene nær dalmunningen. Spredt hyttebygging i marka, veiene til disse virker inngrepspreget i det åpne naturterrenget.

31T21 ANDØYAS MYRLANDSKAP

Typen har hovedutbredelsen på Andøya, og forekommer bare noen få andre steder i regionen. Forekommer noen få andre steder i nord-Norge

Bilde 24. Også områder på Austvågøya har myrlandskapetets elementer. En flere km bred ør omkranser fjellene. Blokkurer forekommer i dalsidene, de er relikte, dannet i slutten av siste istida. Nedenfor fjellfoten ligger store loper solifluktert materiale, trolig av samme alder. En markert terrasse ligger et stykke nedenfor, den demmer opp myra ovenfor. En grovblokkig strand ligger i den inntegnede trekanten. Strandlinja dannes av en yngre serie strandterrasser fra Tapes tiden omlag 6500 BP. Terrassene ble avsatt under en markert havnivåstigning, og ligger derfor 5-7m over terrenget bakom, som derved ble oppdemmet og ny myr kunne dannes. (Foto: Yngve Rekdal).

Sammenhengende myrsletter, så omfattende at en over land kan oppleve fjellområdene som fjerninntrykk. Paleiske profiler preger fjellområdene de fleste steder. Landskapet er åpent og har lave, vide horisonter. Hele slettelandskapet ligger under den marine grense. En markert strandvoll hegner på en måte inn myrlandskapet. Også inne på myra bryter deler av strandvoller myrflatene. De danner tørre grusterrasser i den overveiende våte myra og gir en strukturell og teksturell variasjon i landskapet. Flere steder bukler randmorener (raene) tilhørende andøytrinnene seg som rygger gjennom myrlandskapet. Myrtykkelsen er betydelig noe som fører til helt spesielle hydrologiske forhold. Elver og bekker ligger dykket og sees lite til på avstand, meandring er vanlig, de er fiskerike. Helt spesielt er de utallige vannflatene i landskapet, de gir for det meste nærintrykk. Størrelsen og utformingen varierer, enkelte steder ligger myrpyttene tett, men større vann forekommer også relativt ofte. Langs andøyas vestkyst er flere av de store vannene (laguner) demmet av strandvoller fra Tapes tiden. I det lave lendet gis det i liten grad speilvirkning (bare himmel), og dette framhever preget av ensomheten av bebyggelsen som ligger på vollen. Myrlandskapetets strandlinja er, der det er løsmasser, jevn med lange kritthvite strender. De brytes av odder med bergstrand og holmer. Strandlinja i Øksnes er ujevn med dype viker og halvøyer. Store vade- og marskområder. Vegetasjonen i myrlandskapet er sparsomt når det gjelder skog. Trærne står enkeltvis, i klynger og holt, og i belter langs elvebreddene. Morenerygger og strandvoller trer også fram ved tresetting. De ulike myrsamfunnene preger landskapet mest, næringsfattig nedbørsmyr den

vanligste typen, også strengmyr og regulære våtmarker vanlig. I tilknytning til kalkrike strandvollene forekommer utstrakte og meget vakre ballblomenger.

Jordbruksbebyggelsen er nesten utelukket knyttet til Tapesvollen, eller den ligger nederst i lia langs fjellfoten noen steder. Veien gjennom bebyggelsen har lange, rette strekninger, og bebyggelsen har derfor åpent linjepreg med jordene liggende rettvisklet ut fra veien. Overveiende mindre eiendommer med noe varierende drift, arealene dominerer ikke i landskapet da de ligger flat. En viss nedleggelse kan spores. Noen bureisingsbruk forekommer. Enkelte tettsteder finnes, de er hovedsakelig knyttet til fiskeriene og har havneanlegg og fiskeforedlingsindustri.

Bilde 25. Landskapet på Andøya er det landskapet i Norge som har de sterkeste arktiske trekk. Landskapet har derfor et uvanlig preg såvel regionalt som nasjonalt.

31T22 VESTERÅLENS YTRE KYST- OG ØYLANDSKAP

Er nær beslektet med type 2 Lofotens Storforma botnlandskap vendt mot åpent hav. Rent formmessig ikke de store forskjellene men relieffet er mer moderat og mindre forrevent. Paleiske landformer er mer framtrædende. Forekommer flere steder langs kysten i Nordland og Troms.

Bilde 26. Andøyprofilen, en uoppdaget klassiker i norsk landskap. Strandflatens landskap med skjærgård og øyer danner en bratt skrent i overgangen til det paleiske landskapets rolige fjellformer.

Landskapstypen forekommer de steder der fjellmassiver står helt ut i havgapet. Strandflatens karakteristiske brems langs fjellfoten er mange steder fraværende, der den forekommer er den smal, ujevn og skrånende. Fjellene reiser seg derfor de aller fleste steder nokså bratt opp fra sjøen. Kystlinja er innhugget med vik og korte fjorder. Mindre øygrupper og øyer omgis av store vannflater. De mindre øyene har gjerne et roligere relieff med restfjell. Stedvis munnar botndaler ut på strandbremsen. I de største er dalbunnen en del av strandflaten med strandterrasser og voller og et haugete terreng dannet av botnbremsens randmorener og terskler. Slike steder demmes gjerne ett eller flere vann i dalbunnen av moreneryggene. Områder med sandflukt og dyner forekommer, Strender er vanlig. Fjellene rundt varierer fra forrevne formasjoner til avrunda heier, gjerne begge deler samtidig. Bergflater preger deler av landskapet i dalbunnen og i de brattere partiene i fjellsidene. Skredavsetninger er vanlig langs fjellfoten, noen steder også talusterrasser. Morenerygger tilhørende andøytrinnene gir lokalt særpreg. Vegetasjonen er sparsommelig, men bjørkeskogen kan stå frodig lune steder, ellers snautt med heier.

Bosettingen varierer, noen steder er idag helt uten fast bosetting, andre har oppegående lokalsamfunn. Flere fiskevær finnes, noen oppegående, andre med redusert drift eller nedlagt. I værene ligger bebyggelsen tett rundt et havneområde. Kombinasjon med gårdsdrift forekommer ennå flere steder. Andre steder er bosettingen i all hovedsak jordbruksrelatert, den ligger spredt og har smabrukskarakter. Drifta er redusert, flere steder også nedlagt. På grunn av den perifere beliggenheten og vanskelige terrengforhold er veistrukturen minimalt utbygd, flere grender veiløs. Landskapstypen har sterkt maritimt preg

31T23 TROMS OG VESTERÅLENS U-DALER

Typen er vanlig på Hinnøya, øst og nordover i det indre kystlandskapet og fjordlandskapet i Troms. Den forekommer begrenset i regionen.

En kraftig u-form preger dalene, jevne dalsider. Smal dalbunn som snevrer inn oppover mot butt dalende. Moderat, steder trinnvis stigning med terskler og traue som det knytter seg vann til. Mindre botner kan forekomme høyt i dalsidene, dalene kan være forgrenet til mindre sidedaler. Skredavsetninger i liene er meget vanlig som vifter, formene kan bygges opp til en betydelige størrelse. Bunnmorene og enkelte steder isavsmeltingsdeltaer dekker dalbunnen. Store randmorener finnes i noen daler. Elver kan nå en viss størrelse der slike forekommer forgrenet. Fosser er ikke vanlig, men forekommer. Vann er vanlig, men forekommer ikke i alle daler. Bjørkekogen kryper høyt oppover i liene og er frodig. Omfattende granplanting. U-dalene har lukket, indre preg.

Bosettingen varierer, i noen daler finnes ikke bosetting. I de andre dalene kan bebyggelsen ligge i en linjestruktur langs hovedveien. Jordbruksbebyggelse er helt dominerende.

31T24 TROMS OG VESTERÅLENS FJORDER

Typen er vanlig på Hinnøya, øst- og nordover i det indre kystlandskapet og fjordlandskapet i Troms. Den forekommer begrenset i regionen

Bilde 27. Perfekt konkave linjer preger fjordene. Ur og skredavsetninger i fjordliene kan være betydelig, og har en utjevne effekt på profilen.

Har samme utformingen som foregående, men dalbunnen er erstattet med et vannspeil. Større botner og korte botndaler åpner fjordenes romstruktur.

Bebyggelsen ligger på rekke langs en smal brem og består i alt vesentlig av jordbruksbebyggelse. Samdrift med fiskeriene var tidligere sterkt, nå svekket. Bygninger som naust, brygger og kaianlegg vanlig.

Norsk institutt for jord- og skogkartlegging

Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, NIJOS, er et frittstående institutt underlagt Landbruksdepartementet. Instituttets hovedoppgave er å skaffe partsnøytral informasjon om jord, skog, vegetasjon og landskapsressurser til bruk i planlegging, forvaltning, miljøvern og til naturbasert næringsvirksomhet.

NIJOS er ansvarlig for kartlegging av naturressursene innen sine fagområder, og er et nasjonalt kompetansesenter innen innsamling, bearbeiding og bruk av den samme informasjonen.

NIJOS har ansvaret for forvaltningstjenestene, som bl.a. tjenester til jordskifteverket, register over landbrukseiendommer, og ansvaret for faglig koordinering av geodata-samarbeidet innen og mellom landbruket og andre kartprodusenter (Geovekst).

Instituttet er temasenter for landbruket innen miljødatasamordning, og er landbrukets kompetansesenter innen skogbruksplanlegging og geografisk informasjonsteknologi.

NIJOS har spisskompetanse innen naturressurskartlegging og er på mange områder ledende innen utvikling og standardisering av metodikk både med hensyn på klassifikasjoner og datafangst. Instituttets styrke ligger spesielt i tverrfagligheten.

Med sine 140 ansatte, og nære samarbeid med andre fagmiljø, er NIJOS i dag blant de største leverandørene av naturfaglig informasjon i Norge.

Instituttet leverer informasjon som viser ressursbeholdning, tilstand og endringer over tid, muligheter for utnytting og konsekvenser av utnyttingsmåter.

Instituttet leverer brukertilpassede løsninger, og er et kompetansesenter for ressurskartlegging.

NORSK INSTITUTT FOR JORD- OG SKOGKARTLEGGING

P.O. Box 115, Raveien 9, N-1430 Ås
Tlf.: + 4764949700 Fax: +4764949786
e-mail: nijos@nijos.no
URL: <http://www.nijos.no>